

Мінрегіон України
ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО
„УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ І ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ
ЦИВІЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА „УКРНДПІЦІВІЛЬБУД”

ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ СЕЛА ОЗЕРНА
ЗБОРІВСЬКОГО РАЙОНУ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

19023

Т.в.о.директора

Р.В.Старинець

Заступник директора
з містобудування, ГАП

Р.В.Старинець

Керівник відділу ВНМЗТП

О.Ю.Бойко

Зам. інв. №	
Підпис і дата	
Інв. № ориг.	

Київ–2019

ЗМІСТ

Позначення	Найменування	Примітка стор.
1	2	3
	Титульний аркуш	1
	Зміст	2
	Авторський колектив	4
	ОБСЯГ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	5
	1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	5
	2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	9
	3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	17
	4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	19
	5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	21

1	2	3
	6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	22
	7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування	25
	8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)	27
	9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	27
	10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	28
	11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію	29

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

[illegible]

ОБСЯГ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

З 12 жовтня 2018 року в Україні введено в дію Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», який визначає необхідність здійснення процедури стратегічної екологічної оцінки для документів державного планування у встановленому законодавством порядку.

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це інструмент стратегічного планування, направлений на включення екологічних пріоритетів в програми, плани, політики.

Досвід багатьох країн продемонстрував високу ефективність СЕО як інструмента планування, що сприяє якості розроблюваних планів, програм, стратегій тощо.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища та сприяння інтеграції екологічних міркувань у підготовку планів з метою просування сталого розвитку. Це системний інструмент оцінки, який підтримує та інформує про процес прийняття рішень.

ОБСЯГ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

В рамках розробки «Генерального плану села Озерна Зборівського району Тернопільської області» відповідно до ст.8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» було розміщено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки. Протягом громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегії екологічної оцінки (15 календарних днів) звернень, надійшли зауважень та пропозицій від Управління охорони здоров'я Тернопільської обласної адміністрації та Управління екології та охорони природних ресурсів Тернопільської обласної адміністрації.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Генеральний план є містобудівною документацією місцевого рівня, яка призначена для обґрунтування довгострокової стратегії планування, забудови та іншого використання території, на якій реалізуються повноваження Озернянської сільської ради Зборівського району. Генеральний план території визначає основні принципи і напрямки планувальної організації та функціонального призначення території, формування системи громадського обслуговування населення, організації інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, захисту території від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони навколишнього природного середовища, охорони та збереження нерухомих об'єктів культурної спадщини та пам'яток археології, традиційного характеру середовища історичних населених пунктів.

Генеральним планом села Озерна визначено:

- основні принципи і напрямки планувальної організації та функціонального призначення території;
- перспективна чисельність населення, обсяги та структура нового житлового будівництва;
- території, необхідні для подальшого розвитку населеного пункту, а також пропозиції щодо зміни меж населеного пункту;
- пропозиції щодо формування мережі об'єктів громадського обслуговування населення, що забезпечують соціально-гарантований рівень життя згідно з державними будівельними нормами;
- організацію вулично-дорожньої та транспортної мережі, напрями розвитку інженерної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою;

- заходи з охорони навколишнього природного середовища, охорони та збереження культурної спадщини.

Розроблення генерального плану обумовлене необхідністю вирішення поточних питань забудови села. Необхідність розробки генерального плану також обумовлена змінами, які відбуваються в соціально-економічному розвитку країни.

Умови для реалізації видів діяльності та об'єктів, які матимуть значний вплив на довкілля, визначаються Генеральним планом населеного пункту відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Згідно зі ст.24 регулюється вибір, надання земельних ділянок та зміна функціонального призначення територій. Також на підставі Генерального плану будуть розроблені детальні плани територій, які згідно зі ст.19, зокрема, визначають:

- функціональне призначення, режим та параметри забудови однієї чи декількох земельних ділянок, розподіл територій згідно з будівельними нормами, державними стандартами і правилами;
- містобудівні умови та обмеження;
- потребу в підприємствах і закладах обслуговування населення, місце їх розташування;
- доцільність, обсяги, послідовність реконструкції забудови;
- черговість та обсяги інженерної підготовки території;
- систему інженерних мереж;
- порядок організації транспортного і пішохідного руху;
- порядок комплексного благоустрою та озеленення, потребу у формуванні екомережі;
- межі прибережних захисних смуг і пляжних зон водних об'єктів.
- Містобудівні умови та обмеження згідно зі ст.29 включають, зокрема:
- відповідність цільового та функціонального призначення земельної ділянки містобудівній документації на місцевому рівні;
- планувальні обмеження (охоронні зони пам'яток культурної спадщини, межі історичних ареалів, зони регулювання забудови, зони охоронюваного ландшафту, зони охорони археологічного культурного шару, в межах яких діє спеціальний режим їх використання, охоронні зони об'єктів природно-заповідного фонду, прибережні захисні смуги, зони санітарної охорони);
- охоронні зони об'єктів транспорту, зв'язку, інженерних комунікацій, відстані від об'єкта, що проектується, до існуючих інженерних мереж.

Для об'єктів господарської діяльності важливим є визначення класу небезпеки та встановлення розміру санітарно-захисної зони.

Комплекс екологоорієнтованих засобів щодо захисту навколишнього середовища охоплює заходи, спрямовані на охорону і раціональне використання природних ресурсів, і заходи, які забезпечують нормативні санітарно-гігієнічні параметри середовища міських і сільських поселень.

Соціально необхідні охоронні заходи поділяються на організаційні, економічні та містобудівні.

Містобудівні заходи забезпечують охорону природного середовища за рахунок раціонального функціонального зонування території, створення санітарно-захисних зон, визначення територій природо-заповідного фонду, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій.

Основні принципи екологічного захисту навколишнього середовища такі:

- збереження та раціональне використання цінних природних ресурсів;
- дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище та санітарних нормативів в місцях забудови;

- виділення природно-заповідних, ландшафтних, курортно-рекреаційних, історико-культурних зон з відповідним режимом їх охорони;
- встановлення санітарно-захисних зон для охорони водойм, джерел водопостачання і мінеральних вод.

Зв'язок з іншими документами державного планування

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Виходячи з цього, при розробленні Генерального плану населеного пункту будуть враховані вимоги чинного законодавства в сфері охорони навколишнього середовища та здоров'я людей, зокрема:

Під час розроблення документації було враховано законодавчі та нормативні документи:

- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- Закон «Про основи містобудування»;
- Закон України «Про місцеве самоврядування»;
- Закон України «Про інвестиційну діяльність»;
- Закон України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів»;
- Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»;
- Закон України «Концепція сталого розвитку населених пунктів, затверджена Постановою Верховної ради України від 24.12.99 № 1359-XIV»;
- Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385;
- Закон України «Про автомобільні дороги»;
- Закон України «Про внесення змін до статті 8 Закону України «Про автомобільні дороги» щодо класифікації автомобільних доріг загального користування» від 20.12. 2011 р. № 4203-VI;
- Закон України «Про благоустрій населених пунктів»;
- Закон України «Про природно-заповідний фонд України»;
- Земельний кодекс України;
- Водний кодекс України;
- Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. №325/95-ВР (із змінами);
- Закон України «Про охорону земель»;
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря»;
- Постанова Кабінету міністрів України від 18.12.1998 № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»;
- Постанова Кабінету міністрів України від 25.03.1999 № 465 «Про затвердження Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами»;
- Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення»;
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закон України «Про екологічну мережу України»;
- Закон України «Про відходи»;

- Закон України «Про охорону культурної спадщини»;
- Кодекс газорозподільних систем;
- Постанова головного державного санітарного лікаря України № 45 від 01.12.1999 «Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень»
- Постанова Міністерства здоров'я України № 42 від 01.12.1999 «Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень»
- Постанова Міністерства здоров'я України № 37 від 01.12.1999 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку»
- Наказ Міністерства здоров'я України № 54 від 02.02.2005 «Про затвердження державних санітарних правил «Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України»
- Наказ Міністерства здоров'я України № 173 від 19.06.1996 «Про затвердження державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів»
- Наказ Міністерства здоров'я України № 145 від 17.03.2011 «Про затвердження державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць»
- Наказ Міністерства здоров'я України № 400 від 12.05.2010 «Про затвердження державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»
- Наказ Міністерства здоров'я України № 476 від 18.12.2002 «Про затвердження державних санітарних норм та правил при роботі з джерелами електромагнітних полів»
- Орієнтовні безпечні рівні впливу хімічних чинників у повітрі робочої зони (затверджено головним державним санітарним лікарем України від 17.07.2015 року)
- Гранично допустимі концентрації хімічних чинників у повітрі робочої зони (затверджено головним державним санітарним лікарем України від 17.07.2015 року)
- Значення гігієнічних нормативів в регламентах безпечного використання хімічних речовин (затверджено головним державним санітарним лікарем України від 23.04.2015 року)
- Постанова головного державного санітарного лікаря України № 28 від 01.07.1999 «Державні санітарні правила та норми «Гігієнічні вимоги щодо облаштування і утримання кладовищ в населених пунктах України»
- Наказ Міністерства здоров'я України № 1114 від 19.12.2013 «Про затвердження Гігієнічних вимог до дієтичних добавок»
- Наказ Міністерства здоров'я України № 30 від 23.02.2000 «Про затвердження списків і введення в дію гігієнічних регламентів шкідливих речовин у повітрі робочої зони і атмосферному повітрі населених місць».

Під час проектування враховано вимоги:

- ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій»;
- ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування і забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій»;
- ДБН В.2.3-5-2018 «Вулиці та дороги населених пунктів»;
- ДБН В.2.3-15-2007 «Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів»;
- ДБН В.2.5-20-2001 «Газопостачання»;
- ДБН В.2.3-4-2015 «Автомобільні дороги»;
- ДБН В.1.1 -25-2009 «Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення»;
- ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація»;

- ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»;
- ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди»;
- ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди»;
- ДСТУ-Н Б В.2.5-61:2012 "Настанова з улаштування систем поверхневого водовідведення";
- ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні»;
- ДСП №173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів»;
- ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»;
- Правила улаштування електроустановок (ПУЕ)
- ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту»
- ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій».

Те, якою мірою документ державного планування визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів).

Генеральним планом с. Романів передбачається розміщення підприємств та виробництв, які належать до другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, що можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля. Процедуру оцінки впливу на довкілля здійснити згідно Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ

Для підготовки зазначеного Розділу використовувались дані надані Озернянською сільською радою, Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Тернопільській області у 2017 році, Статистичний Збірник Довкілля України за 2017 рік, підготовлений Державною службою статистики України, регіональні програми тощо.

Атмосферне повітря

За метеорологічними умовами с. Озерна відноситься до територій з високим потенціалом забруднення атмосферного повітря та вельми несприятливими умовами розсіювання промислових викидів (районування України за потенціалом забруднення).

Стаціонарні пости спостереження за станом забруднення атмосферного повітря в населеному пункті відсутні.

Забруднення повітря потенційно можливе від об'єктів сільськогосподарського призначення (зберігання сільськогосподарської техніки та сільськогосподарське виробництво, у тому числі тваринництво).

Окрім того у межах населеного пункту розташоване лісопилльне підприємство, котре також може здійснювати вплив на стан повітря населеного пункту. Технологічні процеси на таких підприємствах пов'язані з виділенням в атмосферу шкідливих речовин: пилу, окису вуглецю, оксидів азоту, деревних відходів та ін.

Окрім того, потенційним джерелом забруднення атмосферного повітря населеного пункту є тваринницькі господарства, зокрема, на атмосферне повітря суттєво впливає неправильне зберігання та використання безпідстилкового гною. У випадку зберігання його у відкритому стані випаровується і потрапляє в атмосферу аміак, молекулярний азот та інші його сполуки. У тваринницьких комплексах в процесі дихання тварин та шумування гною утворюються гази, головним чином, CO_2 та CH_4 . З гною можуть виділятися аміак, сірководень, меркаптани, індол та скатол. Крім газоподібних забруднюючих речовин і мікроорганізмів у повітрі міститься пил від кормів, висихання відходів, шкіри тварин.

Отже, сумарний викид шкідливих речовин в атмосферу села в даний час невисокий, що пов'язано з відсутністю у межах населеного пункту суттєвих промислових підприємств – джерел викидів шкідливих речовин в атмосферу. Рівні забруднення в середньому не перевищують 0,5 ГДК, однак за даними «Тернопільського обласного лабораторного центру Міністерства охорони здоров'я України» в атмосферному повітрі в точці виміру на транспортній розв'язці біля кафе «Зупинка» концентрації вмісту пилу перевищують ГДК в 1,14 раз, вмісту діоксиду азоту - в 1,4 раз, вмісту оксиду вуглецю - в 1,4 раз відповідно вимог «Гранично допустимі концентрації хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць» від 03.03.2015р. Головним забруднювачем повітряного басейну виступає автотранспорт. Найбільша інтенсивність руху відмічається по вулицях Богдана Хмельницького, Т. Шевченка та Довга. Безпосередньо через населений пункт проходить національна автомобільна дорога державного значення Н-02, яка є частиною міжнародної автомобільної дороги М-09 (Тернопіль-Львів-Рава-Руська) II технічної категорії. В межах села зазначена автодорога проходить по вул. Богдана Хмельницького.

Окрім того, значна кількість автомобілів, які їздять селом – технічно застарілі (віком понад 10 років) з давно відпрацьованими двигунами, що є основними джерелами значних викидів вуглекислого газу, оксидів нітрогену та бенз(а)пиренів. Майже усі вулиці та площі села мають покриття низької якості (або не мають взагалі). По таких дорогах автомобілі рухаються з перегазуванням, безперервним гальмуванням і прискоренням двигуна. Як відомо, саме за таких умов викидається в повітря найбільша кількість токсичних викидів. Хімічно агресивні елементи й сполуки, що містяться у викидах, спричиняють руйнування житлових будинків, пам'яток архітектури тощо. Водночас прискорюються процеси корозійного руйнування металоконструкцій, кабельних мереж, металевої покрівлі, втрачають естетичний вигляд пофарбовані фасади будівель.

Водні ресурси

Основним джерелом забруднення водних об'єктів на території села Озерна, є поверхневий стік, який формується на ділянках приватного сектору. Дощова каналізація в селі відсутня. Зливові стоки неорганізовано, вулицями, потрапляють в яри і балки та, згодом, до поверхневих вод.

За наявною в Управлінні екології та природних ресурсів інформацією локальні водозабори і випуски стічних вод промислових підприємств, рекреаційних установ на території с. Озерна відсутні.

Централізована система водопостачання у селі Озерна відбувається за рахунок локальних систем водопостачання, які охоплюють частину споживачів. Джерелом для локальних систем є підземні водоносні горизонти. На облік у Управлінні екології та природних ресурсів перебуває 4 водокористувачі в с. Озерна Зборівського району, які здійснюють забір підземної води із свердловин, зокрема:

- ДП «Озерна» ТОВ «Розтоцьке» – водозабір здійснюється з 1 свердловини, обсяг забраної води складає 4,78 тис. $\text{м}^3/\text{рік}$, водовідведення у вигріб у кількості 1,26 тис. $\text{м}^3/\text{рік}$;

- ПП «Аміак-Україна» - водозабір здійснюється з 1 свердловини, обсяг забраної води складає 6,66 тис. м³/рік, водовідведення у вигріб у кількості 0,36 тис. м³/рік;
- ПП «Романів» - водозабір здійснюється з 1 свердловини, обсяг забраної води складає 4,0 тис. м³/рік, водовідведення у вигріб у кількості 4,0 тис. м³/рік;
- ПП «Керамікбудсервіс» - водозабір здійснюється з 1 свердловини, обсяг забраної води складає 77,2 тис. м³/рік, водовідведення у вигріб у кількості 22,4 тис. м³/рік.

Функції дозвільного органу з 04.06.2017 року відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII передано територіальним органам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства.

Населення, що не забезпечене водопостачанням від локальних систем, користується шахтними колодязями, які розташовуються переважно на присадибних ділянках.

Проблемним у с. Озерна є питання збору та очистки каналізаційних стоків, кількість яких щороку зростає. Централізована система каналізації відсутня. Населення користується вигрібними ямами та дворовими вбиральнями.

В селі відсутнє централізоване відведення та очищення дощових та снігових вод.

Грунти

Спеціальних робіт по геохімічній зйомці ґрунтів с. Озерна не виконувалось. Регулярного спостереження за санітарним станом ґрунтів не проводиться.

Значний внесок у забруднення ґрунтового покриву припадає на зони (векторні) впливу діяльності автотранспорту, де фіксується перевищення ГДК по вмісту важких металів. Зони забруднення придорожніх територій – 25-50 метрів.

Одним із суттєвих джерел забруднення ґрунтів і важливих факторів, які обумовлюють планувальну структуру села з точки зору територіальної обмеженості, є кладовища традиційного поховання, розташовані у східній та західній частинах населеного пункту у неприпустимій близькості до житлової забудови села. Санітарно-захисна зона від території діючих кладовищ до житлових і громадських будівель повинна бути не меншою 300 м. Умови утримання та упорядкування кладовищ повинні відповідати вимогам ДСП 2.2.2.028-99 «Гігієнічні вимоги щодо облаштування і утримання кладовищ в населених пунктах України» від 01.07.1999 року.

Протягом останніх років на підприємствах села пестициди не використовуються, склади відсутні. Пестициди завозяться тільки з метою роздрібною реалізації в обмеженій кількості і зберігаються безпосередньо у пунктах реалізації в заводській упаковці. До них відносяться засоби захисту рослин та добрива, а також супутні товари по догляду за присадибними ділянками.

Варто зауважити, що забруднені ґрунти є вторинним джерелом забруднення підземних та поверхневих вод, а також атмосферного повітря через незадовільний стан покриття вулиць, недостатню кількість зелених насаджень.

Стан фауни, флори, біорізноманіття

За даними Управління екології та природних ресурсів Тернопільської ОДА на території с. Озерна знаходяться два об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення загальною площею 0,11 га.

Озернянські липи - ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Площа 0,03 га. Оголошена об'єктом природно-заповідного фонду рішенням № 74 другої сесії Тернопільської обласної ради шостого скликання від 10 лютого 2016-го року. Липи ростуть біля костелу в с. Озерній. Під охороною та збереженням сім дерев липи

серцелистої віком понад 100 років, що мають природоохоронну, історико-культурну, еколого-освітню та естетичну цінність.

Джерело Пресвятої Богородиці - гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Площа 0,08 га. Оголошена об'єктом природно-заповідного фонду рішенням № 74 другої сесії Тернопільської обласної ради шостого скликання від 10 лютого 2016-го року. Об'єкт розташований біля мосту при в'їзді до с. Озерна. Під охороною та збереженням джерело питної води, що має значну природоохоронну, водорегуляторну, історико-культурну, екологоосвітню та естетичну цінність.

Об'єкти перебувають у віданні Озернянської сільської ради. Режим господарського використання даних територій регулюється Законом України «Про природно-заповідний фонд».

Варто зауважити, що всупереч вимогам ст., 11 Закону України «Про екологічну мережу» та положень Регіональної схеми формування екологічної мережі Тернопільської області (затверджена рішенням Тернопільської ОДА від 18.06.2009 № 619) Озернянською сільською радою не розроблено локальну схему екологічної мережі сільської ради.

Кліматичні фактори

На життєдіяльність мешканців міста та комфортність перебування гостей суттєвий вплив мають кліматичні умови. Територія, що описується, має помірно-континентальний клімат із нежарким літом, м'якою зимою і достатньою кількістю опадів. Головним кліматичним чинником є географічна широта, з якою пов'язана висота сонця над горизонтом і величина сонячної радіації, що надходить на поверхню регіону.

В усі пори року дана територія перебуває під впливом циклонів, які формуються над Атлантичним океаном. А так як вона розташована в глибині материка, на її клімат значний вплив мають також континентальні повітряні маси, що несуть суху погоду. Взимку територія перебуває під впливом відрогів Сибірського антициклону, які приносять холодну погоду, а влітку, коли він відступає, має вплив Азорський максимум. Навесні і на початку осені на цю територію проникає континентальне арктичне повітря, з яким спостерігається різке похолодання.

Вторгнення на територію району континентальних мас повітря призводить до значних коливань температури в усі пори року. Влітку температура може підніматися до +37°C, а взимку - опускатися до -34°C. Середньорічна температура повітря 6,8°C. Найтепліший місяць - липень, найхолодніший - січень.

Вегетаційний період на території регіону триває 205-209 днів. Він починається з квітня і триває до кінця жовтня. Сума температур, вищих від 10°C, становить у цьому районі 26002550°C. Безморозний період триває 160—165 днів. Опадів випадає понад 650 мм на рік. Найбільша кількість опадів випадає влітку, найменша — взимку. На описуваній території чітко виділяються пори року.

На клімат району має вплив також рельєф. Існують відмінності в температурах повітря, кількості опадів, напрямі та силі вітру на межиріччях і в долинах рік, на горбогір'ях і в зниженнях.

Кліматична характеристика за середньорічними даними багаторічних спостережень на МС «Тернопіль»(321мБС)

Таблиця 2.1.

Кліматична характеристика за середньорічними даними

Показник		Значення
1		2
Температура повітря t°C	Середньорічна	6,9°
	Абсолютний мінімум	-34°

1			2
	Абсолютний максимум		37°
Опалювальний період	Середньорічна Т°С		-0,5°
	його тривалість		190 діб
	зимова вентиляційна Т°С		-9,1°
	Тривалість безморозного періоду		166дні
Глибина промерзання ґрунту:	Середня		62 см
	максимальна		92 см
Опади	Річний рівень		590 мм
	Добовий/спостережений максимум опадів (по МС «Тернопіль»)		39 мм/106 мм
Сніговий покрив	Число днів зі сніговим покривом		93 дні
	Висота із найбільших за зиму		24 см
	максимальна		77 см
	Відсоток зим з відсутністю стійкого снігового покриву		15 %
Відносна вологість повітря	Середньорічна		79 %
Домінуючі напрямки вітру за рік та їх повторюваність	Пн-Зх		20,6%
	Пд-Сх		19,4%
Вітер	швидкість		3,4 м/с
	Найбільші швидкості, можливі 1 раз за:	1 рік	19 м/с
		5-10 років	22-23 м/с
		15-20 років	24-25м/с
Кількість днів (середня) з:	туманами		56
	замітлями		24
	грозами		32
	градом		2,1
	Пиловим1,8и бурями		

Умови загальної атмосферної циркуляції визначають напрямки вітрів: взимку – південно-східні, західні і північно-західні, влітку – західні і північно-західні південно-східні. Швидкість вітру в середньому складає 3,8-4,3 м/с-в холодний період і 2,6-3,4 м/-в теплий період року.

Таблиця 2.2

Тернопіль (321,0 мБС)									
Період року	Пн	Пн-Сх	Сх	Пд-Сх	Пд	Пд-Зх	Зх	Пн-Зх	Штиль
Теплий період	10,0	7,4	10,9	15,6	7,6	7,1	17,7	23,7	11,7
Холодний період	6,2	4,8	12,6	24,8	11,6	8,2	15,6	16,2	6,4
Рік	8,4	6,3	11,6	19,4	9,3	7,6	16,8	20,6	9,5

За відмінностями у кліматичних показниках описувану територію можна віднести до північного агрокліматичного району. Достатнє зволоження, сприятливий температурний режим створюють на території регіону умови для вирощування сільськогосподарських культур лісостепової зони, зокрема озимої та ярої пшениці, ячменю, жита, вівса, цукрових буряків, картоплі, овочевих і кормових культур. На описуваній території бувають кліматичні явища, які негативно впливають на розвиток сільськогосподарських культур. До них належать заморозки, зливи, град тощо. Заморозки є особливо небезпечними пізньої весни та ранньої осені, бо призводять до вимерзання посівів. Вимерзання посівів озимих культур спостерігається в окремі зими, коли сніговий покрив відсутній, а температура повітря доволі низька. Кліматичні особливості території є сприятливими для проживання та відпочинку населення. На основі комплексного аналізу кліматичних параметрів та згідно архітектурнобудівельного кліматичного районування території України, територія міста віднесена до I-го архітектурно-будівельного району (Південно-Західний) з відповідними вимогами містобудівного характеру (відповідно ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»).

Поводження з відходами

Земельні ресурси зазнають негативного впливу від накопичень побутових відходів, значна частина яких могла б знайти застосування як вторинна сировина. На території населених пунктів Озернянської сільської ради відсутні об'єкти по переробці та утилізації відходів виробництва.

Вивіз ТПВ з території с. Озерна здійснюється на існуюче сільське сміттєзвалище, що розташоване на території сільської ради в урочищі Зади. Санітарно-захисна зона до забудови дотримана. Паспорт МВВ на звалище не розроблявся. Звалище не відповідає санітарним вимогам.

Частину твердих побутових мешканці утилізують на присадибних ділянках шляхом компостування та спалювання, решта транспортують (самовивіз) для видалення на сміттєзвалище. Для вирішення питання поведження з твердими побутовими відходами в с. Озерна необхідна розробка спеціалізованої схеми санітарного очищення з уточненням першочергових та перспективних заходів, поліпшення екологічного та санітарного стану території, скорочення об'ємів ТПВ, тощо.

Акустичний режим

Основним джерелом шуму є вуличний транспорт, найбільш зосереджений на вулицях, де проходять маршрути транзитного транспорту та зосереджений легковий транспорт жителів населеного пункту. Відповідно вимог ДСП 173-96 планувальні рішення вулично-дорожньої мережі повинні виключати перевезення промислових і будівельних вантажів, транзитні транспортні потоки на сельбищних територіях. Через територію села проходить національна автомобільна дорога державного значення Н-02, яка є частиною міжнародної автомобільної дороги М-09 (Тернопіль-Львів-Рава-Руська) II технічної категорії. В межах села зазначена автодорога проходить по вул. Богдана Хмельницького. Згідно вимог ДСП 173-96 відстань від бровки земляного полотна зазначеної автодороги необхідно приймати не менше 100 м до житлової забудови і садівницьких товариств. Однак, в умовах сформованого населеного пункту дані параметри не витримуються. Прилегла забудова відчуває на собі акустичне навантаження. Зокрема, за даними «Тернопільського обласного лабораторного центру Міністерства охорони здоров'я

України» визначений рівень шуму біля кафе «Зупинка» перевищує допустиму норму згідно ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів». До того ж у північно-східній частині населеного пункту проходить проміжна залізнична гілка Тернопільської дирекції залізничних перевезень Львівської залізниці. В

селі знаходиться залізнична станція Озерна. Згідно ДБН Б.2.2-12:2018 (п. 10.1.6.) між залізницею і житловою забудовою слід передбачати санітарно-захисну зону, ширина якої, рахуючи від осі крайньої залізничної колії, до будівель (за умови забезпечення на прилеглий території житлової та громадської забудови нормативних рівнів шуму) має бути не менше 100м. Варто зауважити, що місцями даний параметр не витримано. Решта джерел шумового забруднення, такі як трансформаторна підстанція та промислові підприємства мають локальний вплив, що, як правило, не виходить за межі санітарно-захисної або охоронної зони об'єктів.

Радіаційний фон

Відповідно постанови КМУ № 106 від 23.07.1991 року і № 600 від 29.01.1994 року, територія, що проектується, не входить в перелік територій, забруднених в результаті аварії на ЧАЕС Рівні гама-фону становлять у середньому 11-12 мкР/год, щільність забруднення ґрунтів цезієм 137 складає менше 1 кІ/км². Дозиметричний паспорт населеного пункту не розроблявся. Виходи радону не зареєстровано. Система планувальних обмежень відсутня.

Електромагнітне забруднення

Електропостачання споживачів електроенергії села енергосистеми Тернопільської області. По території проходять ПЛ-110кВ, ПЛ-10кВ та ПЛ-0,4кВ, які регламентуються охоронними зонами 20, 10,0 та 2,0 м відповідно (з урахуванням вимог Постанови КМУ від 4 березня 1997 р. № 209). Дані обмеження відносяться до постійного фактору присутності. Проектне рішення дану ситуацію враховує.

Планувальні обмеження

Система планувальних обмежень техногенного характеру представлена, головним чином, санітарно-захисними та охоронними зонами.

Таблиця 2.3

Планувальні обмеження с. Озерна

Об'єкти	Параметри зони обмежень (м)	Документ
1	2	3
Виробничі підприємства		
Підприємство по обробці деревини (пилорама)	100	ДСП 173-96 (додаток №4)
Підприємство по виробництву металопластикових виробів (вікна, двері)	100	ДБН Б.2.2-12:2018 (п. 14.11.7)
Цегельний завод	100	ДСП 173-96 (додаток №4)
ПАТ «Креміньцукор» (тимчасово не працює)	50	ДСП 173-96 (додаток №4)
Виробниче підприємство по обробці харчових продуктів (ковбасний цех)	50	ДСП 173-96 (додаток №4)
Інші підприємства IV-V класів шкідливості	50-100	ДСП 173-96 (додаток №4)
Об'єкти сільськогосподарського призначення		
Забійний цех	500	ДСП 173-96 (додаток №5)
Сільськогосподарське підприємство ДП «Озерна» (зберігання с/г продукції та с/г техніки)	100	ДСП 173-96 (додаток №5)

1	2	3
Сільськогосподарське підприємство (виращування свиней – до 75 голів, зерносклади)	100	ДСП 173-96 (додаток №5)
Млин	100	ДСП 173-96 (додаток №5)
Тік (підприємство з переробки продовольчого та фуражного зерна)	100	ДСП 173-96 (додаток №5)
Складські приміщення ПП «Агропродсервіс Ярчівці» (зберігання с/г продукції і с/г техніки)	100	ДСП 173-96 (додаток №5)
Комунальних об'єктів		
Кладовище традиційного поховання	300	ДСП 173-96 (додаток № 4)
Об'єктів транспортної інфраструктури		
Автопарк	100	ДСП 173-96 (додаток № 4)
Гараж з пунктом технічного обслуговування вантажних автомобілів та автобусів	100	ДСП 173-96 (додаток № 4)
АЗС	50	ДБН Б.2.2-12:2018 (п.10.8.28)
Комунікаційні об'єкти (охоронні зони)		
ЛЕП (110, 10 та 0,4 кВ)	2-20	Постанова КМУ № 209 від 4 березня 1997 р.
Природоохоронні об'єкти		
Прибережні захисні смуги водних об'єктів (пропозиції щодо встановлення)	Містобудівні пропозиції	ВКУ (ст. № 88) та згідно містобудівної документації

ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ

у разі якщо документ державного планування не буде прийнятий

Одним з чинників, що можуть призвести до екологічної загрози є показники санітарно-епідеміологічного нагляду за якістю водних ресурсів. Забруднення водойм не тільки збільшить ступінь санітарно-гігієнічної та епідеміологічної загрози, але й зменшить об'єм води, придатної для використання в промислових, сільськогосподарських та комунально-побутових цілях. Недотримання прибережно-захисних смуг призведе до несприятливого режиму водних об'єктів, їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколоводних рослин і тварин, а також збільшення коливань стоку вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ і інших водойм.

Недотримання основних екологічних вимог до систем землеробства призведе до інтенсивного розвитку ерозійних процесів, ущільнення орного шару ґрунту, зниження його родючості, ослаблення стійкості природних ландшафтів тощо. Також негативного впливу на стан земельних ресурсів та ґрунтів завдаватимуть звалища твердих побутових відходів, у тому числі і несанкціоновані.

Недотримання санітарних зон створить загрозу здоров'ю і життю мешканцям та майбутніх поколінь, а також загрозу виникнення і розповсюдження інфекційних хвороб та масових неінфекційних захворювань (отруєнь) серед населення.

3. ХАРАКТЕРИСТИКУ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Заходи, що покращують стан повітряного басейну:

- інтенсивне озеленення та упорядкування санітарно-захисних зон (між джерелами забруднення та житловою забудовою);
- здійснення постійного моніторингу за джерелами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Окрім того, з метою забезпечення нормативної якості повітря рекомендується:

- будівництво екологічно прийнятних та ефективних комунальних систем та об'єктів тепло- і водопостачання шляхом впровадження новітніх енергоефективних технологій з енергозбереження (зокрема, у межах населеного пункту передбачається розташування сонячної електростанції, що є екологічно безпечним об'єктом. Даний вид отримання електроенергії нейтральний для довкілля);
- коригування транспортної схеми, покращення дорожнього покриття сільської вуличної мережі. Зокрема, рішенням генерального плану, для відводу транзитного транспорту, що прямує через населений пункт, передбачено будівництво південного обходу національної автодороги Н-02, що зменшить навантаження на вуличну мережу села та покращить екологічну ситуацію.;
- здійснення постійного моніторингу за джерелами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Водні ресурси

- налагодження сучасної системи дощового каналізування; відведення поверхневого стоку з території населеного пункту на очисні споруди з організацією попередньої очистки стоків;
- 100 % забезпечення населеного пункту якісною питною водою (подача води комунальним водопроводом передбачається шляхом будівництва в межах населеного пункту розподільчої мережі, ділянок водопровідних споруд з регулюючими, протипожежними та запасними ємностями, споруд знезаражування та поліпшення якості води (за необхідності), для покриття розрахункових потреб у воді питної якості, в першу чергу, передбачається максимальне використання наявних ресурсів підземних вод (ДБН В.2.5-74:2013 п. 7.4). Для цього необхідно провести роботи по розвідці та затвердженню запасів підземних вод, визначенню перспективних ділянок для облаштування водозаборів;
- для забезпечення санітарно-епідеміологічної безпеки та охорони від випадкового або навмисного забруднення водоносного горизонту передбачається тампонаж існуючих свердловин;
- дотримання у межах зон санітарної охорони об'єктів водопостачання режимів господарської діяльності визначених ДБН В.2.5-74:2013 розділ 15, Постановою КМ України №2024 від 18.12.1998р. «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»;
- будівництво централізованої системи каналізації та нових очисних споруд повного біологічного очищення з використанням очисних установок з термічною та механічною обробкою осадів у закритих приміщеннях. Відповідно до вимог таблиці 30 ДБН В.2.575:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди» навколо очисних споруд передбачається санітарнозахисна зона розміром 150 м як для

споруд з термічною та механічною обробкою осадів у закритих приміщеннях. Для житлових будинків існуючої садибної забудови, централізоване каналізування яких технічно неможливе, передбачається влаштування локальних очисних споруд, що мають бути розташовані на присадибних ділянках. При цьому відповідно додатку И.3 ДБН Б.2.2-12:2018 санітарно-захисну зону від септиків пропонується приймати 5 м., від фільтруючих колодязів – 8 м., від полів підземної фільтрації – 15 м;

- розроблення проектів землеустрою водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів на території с. Озерна;
- дотримання вимог до режимів господарської діяльності визначених ВКУ у межах прибережної захисної смуги та водоохоронної зони водних об'єктів населеного пункту;
- відновлення і підтримання гідрологічного режиму та покращення екологічного стану водних об'єктів у межах села Озерна; виконання екологічної паспортизації; поліпшення стану заплавної екосистеми, гідротехнічне впорядкування, благоустрій та відновлення.

Заходи з охорони земель

- проведення геохімічного обстеження території населеного пункту;
- 100% охоплення сільської території планово-подвірною санітарною очисткою, реалізація програми роздільного збору побутових відходів, що дозволить зменшити на 30-50% обсяг вивозу твердих побутових відходів;
- облаштування міжсільського полігону твердих побутових відходів відповідно до діючих санітарних та екологічних вимог;
- будівництво сміттесортувальної станції на території полігону твердих побутових відходів, яка буде задіяна в загальній схемі санітарного очищення міста;
- ліквідація існуючих несанкціонованих сміттєзвалищ та запобігання утворенню нових, рекультивація стихійних сміттєзвалищ;
- закриття діючих кладовищ, що вичерпали свої територіальні ресурси, та заборона підхоронення в їх межах з метою зменшення СЗЗ; подальше упорядкування відповідно вимог ДСанПіН 2.2.2.028-98, обов'язкове дотримання СЗЗ до житлової забудови при відведенні нових ділянок під кладовище; разом із рішенням про припинення нових захоронень розглядати можливість скорочення СЗЗ до 100 м від окремих ділянок кладовищ, для яких завершений кладовищний період, і які можна вважати закритими, з оформленням відповідного висновку (п.3.12 ДСанПіН 2.2.2.028-99; п.п.5.7-5.9 ДСП 173-96);
- покращення дорожнього покриття вуличної мережі населеного пункту.

Захист від фізичних факторів впливу на навколишнє середовище

Подальший розвиток системи електропостачання з забезпеченням ресурсом ділянок нової забудови шляхом реконструкції та розширення електричних мереж, заміни зношеного і морально застарілого обладнання, впровадження енергозберігаючих технологій і обладнання; забезпечення при цьому екологічного режиму середовища - влаштування технічних коридорів, санітарних та охоронних зон, при необхідності - переведення їх у кабельне виконання. Вдосконалення та подальший розвиток транспортної мережі населеного пункту: реконструкція існуючих вулиць з покращенням технічних характеристик, планувальної орієнтації будинків, застосування конструктивних заходів (вікна, стіни тощо). На перспективу, рішенням генерального плану, для відводу транзитного транспорту, що прямує через населений пункт, передбачено будівництво південного обходу національної автодороги Н-02. Автодорога запроектована за параметрами II технічної категорії. Будівництво обходу зменшить навантаження на

вуличну мережу села та покращити його екологічну ситуацію. Однак, зважаючи на певну часову віддаленість будівництва південної об'їзної дороги та проходження територією населеного пункту гілки залізниці, даним проектом передбачається забезпечення протишумового захисту шляхом встановлення шумозахисних екранів на ділянках безпосереднього примикання житлової забудови, шумозахисного озеленення придорожніх смуг, що дозволить значно зменшити акустичне навантаження та, відповідно, дозволить переглянути параметри санітарних відстаней.

Ландшафтно-планувальні заходи

Формування планувальної структури села з урахуванням особливостей ландшафту:

- поліпшення стану і збереження існуючих, а також створення нових зелених насаджень у межах села Озерна (сквери, озеленення вздовж вулиць і доріг, тощо);
- проведення інвентаризації системи зелених насаджень у відповідності до вимог п. 6.8 «Правил утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів»;
- формування локальних місць рекреаційного використання з їх благоустроєм та ландшафтною організацією (дендрологічний склад, малі архітектурні форми);
- дотримання режиму господарського використання об'єктів природно-заповідного фонду відповідно до вимог Закону України «Про природно-заповідний фонд», обладнання аншлагами та охоронними щитами, як це вимагається Положенням про єдині державні знаки та аншлаги на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, затверджено наказом Мінприроди України від 29 березня 1994 р. № 30.
- залучення громадськості до відтворення зелених зон села;
- формування санітарно-захисних зон (озеленення, благоустрій) комунальних, сільськогосподарських та промислових об'єктів на території села;
- формування єдиної системи контрольних-спостережних постів системи моніторингу навколишнього середовища (житлова зона, рекреаційна зона, промислова зона, акваторія).

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Основними екологічними проблемами, з якими стикається села Озерна, є:

1. Атмосферне повітря

- до основних антропогенних джерел забруднення атмосфери регіону належать: об'єкти сільськогосподарського призначення (зберігання сільськогосподарської техніки та сільськогосподарське виробництво, у тому числі тваринництво), лісопилне підприємство, а також автотранспорт;

2. Водні ресурси

- основним джерелом забруднення водних об'єктів на території села Озерна, є поверхневий стік, який формується на ділянках приватного сектору;
- відсутнє централізоване відведення та очищення дощових та снігових вод;
- централізована система каналізації відсутня;
- централізована система водопостачання у селі Озерна відбувається за рахунок локальних систем водопостачання, які охоплюють частину споживачів.

3. Земельні ресурси

- забруднення ґрунтового покриву автотранспортом;
- на схилах крутіше 8% розвивається лінійна та площинна ерозія;
- умови утримання та упорядкування кладовищ не відповідають санітарним вимогам.

4. Здоров'я населення

- основним джерелом шуму є вулична мережа з інтенсивним рухом автотранспорту.

5. Лісові ресурси, природно-заповідний фонд

- нецільове використання рекреаційних та водоохоронних земель;
- існуючі зелені насадження загального користування на території села відсутні;
- не розроблено локальну схему екологічної мережі сільської ради.

6. Поводження з відходами

- відсутні об'єкти по переробці та утилізації відходів виробництва;
- відсутня спеціалізована схема санітарного очищення;
- незадовільна організація планової очистки по збору та своєчасному видаленню відходів на сміттєзвалища;
- відсутні спеціалізовані підприємства у сфері поводження з твердими побутовими відходами та санкціоновані полігони відходів.

Таблиця 4.1

SWOT-аналіз екологічної ситуації с. Озерна

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
<ul style="list-style-type: none"> • Наявність потенціалу альтернативного виробництва електроенергії • Наявність туристично-рекреаційного потенціал • Стан повітряного басейну не є загрозливим для населення та природного середовища загалом 	<ul style="list-style-type: none"> • Неефективне використання природних ресурсів • Невстановлені відповідні розміри та межі прибережних захисних смуг та водоохоронних зон, а також недотримання режиму господарської та іншої діяльності в них • Відсутність місць видалення відходів • Відсутність централізованого водопостачання та каналізації; • Проходження через територію населеного пункту автодороги IV категорії
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • Впровадження сонячної та вітрової енергетики • Використання альтернативних джерел енергії • Організація системи поводження з відходами • Створення мережі оздоровчо-рекреаційних закладів 	<ul style="list-style-type: none"> • Природні та техногенні катастрофи • Зростання рівня захворюваності населення внаслідок забруднення довкілля • Деградація ґрунтів • Забруднення водних ресурсів

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Перспективною планувальною структурою села передбачається удосконалення існуючої планувальної структури для раціонального взаємопов'язаного розташування всіх архітектурно-планувальних елементів, що перетворюють село на єдиний організм, який розвивається.

Аналіз природних умов і ресурсів свідчить, що село Озерна на даному етапі має достатній природно-ресурсний потенціал для його життєдіяльності та розвитку. З метою охорони й оздоровлення навколишнього середовища у проєкті рекомендовано виконати ряд планувальних і технічних заходів. Намічений комплекс заходів повинен реалізовуватись через дію законів України щодо екологічного стану та санітарно-епідеміологічного контролю території, місцевого самоуправління.

Проектні рішення генерального плану передбачають проведення комплексу заходів, спрямованих на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Вихідними даними для розроблення генерального плану слугували: дані топографічного знімання території у масштабі 1:2000 у державній геодезичній системі координат УСК-2000, виконані ТОВ «Кайлас Аеро» у 2017 році; дані Державного земельного кадастру щодо наявності земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами, угіддями та видами економічної діяльності; дані Озернянської сільської ради про розвиток господарства села, наявність житлового фонду; пропозиції органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади на місцях та окремих служб щодо соціально-економічного та територіального розвитку села; інші документи та матеріали, надані сільською радою.

При розробці проєкту Генерального плану враховані:

проєкт «Схема планування території Тернопільської області» розроблений ДП УДНДІПМ «Діпромісто» імені Ю.Білоконя, затверджений у 2017 році;

технічна документація з нормативної грошової оцінки земель с. Озерної Зборівського району Тернопільської області, розроблена ТОВ «Регіональний земельно-кадастровий центр «Галицькі землі» у 2010 році.

Під час проєктування враховано вимоги:

- ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій»;
- ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування і забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій»;
- ДБН В.2.3-5-2018 «Вулиці та дороги населених пунктів»;
- ДБН В.2.3-15-2007 «Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів»;

- ДБН В.2.5-20-2001 «Газопостачання»;
  - ДБН В.2.3-4-2015 «Автомобільні дороги»;
  - ДБН В.1.1 -25-2009 «Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення»;
  - ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація»;
  - ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»;
  - ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди»;
  - ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди»;
  - ДСТУ-Н Б В.2.5-61:2012 "Настанова з улаштування систем поверхневого водовідведення";
  - ДБН В.2.5-77:2014 «Котельні»;
  - ДСП №173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів»;
  - ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»;
  - Правила улаштування електроустановок (ПУЕ)
  - ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту».
  - ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій»
- Також використані матеріали регіональних програм:
- Програма охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2014-2020 роки;
  - Програма розвитку водного господарства та водно – екологічного оздоровлення природного середовища Тернопільської області на період до 2021 року.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.

Серед основних факторів впливу на складові довкілля, пов'язаних із здійсненням Генерального плану, наступні:

атмосферне повітря – здійснення заходів охорони атмосферного повітря шляхом озеленення та упорядкування санітарно-захисних зон, проведення реконструкції комунальних систем та об'єктів тепло і водопостачання;

водні ресурси – розширення доступу населення до системи водопостачання та каналізації, що дозволить знизити рівень забруднення ґрунтових вод; встановлення водоохоронних та прибережних захисних смуг забезпечить створення сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення;

земельні ресурси - здійснення заходів щодо охорони земель; вирішення питань щодо кладовищ; рекультивація порушених та відпрацьованих земель; покращення дорожнього покриття вуличної мережі;

відходи – реалізація програми роздільного збору побутових відходів, облаштування міжсільського полігону твердих побутових відходів, будівництво сміттесортувальної станції на території полігону твердих побутових відходів, ліквідація несанкціонованих звалищ сміття;

здоров'я населення – організація рекреаційних зон позитивно позначиться на умовах життя в цілому; прийняття належних заходів щодо поліпшення водопостачання і санітарного благополуччя сприятиме зменшенню ризику на стан здоров'я населення.

В результаті аналізу проектних рішень була здійснена оцінка ймовірного впливу Генерального плану на складові довкілля відповідно до контрольного переліку, наведеного в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1.

Ймовірна оцінка впливу на довкілля

Чи може реалізація Генерального плану спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення ситуації
	так	помірний	ні	
1	2	3	4	5
Повітря				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел			•	
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел			•	
Погіршення якості атмосферного повітря			•	
Поява джерел неприємних запахів			•	
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			•	
Водні ресурси				
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			•	
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			•	
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очищення стічних вод			•	
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			•	
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок			•	
Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод				
Зміни обсягів підземних вод		•		
Забруднення підземних водоносних горизонтів			•	
Відходи				
Збільшення кількості утворюваних ТПВ		•		+
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки			•	
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			•	
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			•	

1	2	3	4	5
Утворення або накопичення радіоактивних відходів			•	
Земельні ресурси				
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			•	
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			•	
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			•	
Виникнення конфліктів між ухваленими рішеннями Генерального плану та цілями місцевої громад щодо використання земельних ресурсів			•	
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			•	
Зміни в кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			•	
Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому			•	
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			•	
Будь-який вплив на кількість і якість рекреаційних ресурсів			•	
Будь-який вплив на об'єкти історико-культурної спадщини			•	
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появі естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			•	
Населення та інфраструктура				
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території			•	
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі			•	
Суттєвий вплив на транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків			•	
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			•	
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги			•	

1	2	3	4	5
Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			•	
Інше				
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів		•		
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу			•	
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			•	
Суттєве порушення якості природного середовища			•	
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			•	
Поява можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			•	
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викликать значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний вплив на добробут людей			•	

Ймовірність того, що реалізація Генерального плану села призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Реалізація Генерального плану не має супроводжуватися появою нових значних негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох проектних рішень може призвести до покращення екологічної ситуації в селі.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Аналіз основних природоохоронних заходів Генерального плану с. Озерна на відповідність цілям законодавчих актів з охорони довкілля представлено в таблиці 7.1.

Таблиця 7.1.

Оцінка відповідності положень Генерального плану цілям охорони довкілля

Сфери охорони довкілля	Завдання, викладенні в Генеральному плані території	Стратегічні цілі інших актів законодавства, які мають відношення до виявлених проблем
1	2	3
Атмосферне повітря	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферному повітрі шляхом встановлення для промислових	Здійснення природоохоронних заходів, спрямованих на зменшення

1	2	3
	та сільськогосподарських підприємств визначених законодавством розмірів санітарно-захисних зон, оптимізації схем дорожнього руху.	обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.
Водні ресурси	Організація прибережних захисних смуг в межах водоохоронних зон вздовж водних об'єктів. Будівництво централізованої системи каналізації та нових очисних споруд повного біологічного очищення з використанням очисних установок з термічною та механічною обробкою осадів у закритих приміщеннях. Будівництво екологічно прийнятних та ефективних комунальних систем та об'єктів тепло- і водопостачання шляхом впровадження новітніх енергоефективних технологій з енергозбереження.	Охорона, екологічне оздоровлення та відтворення водних об'єктів. Визначення розмірів і меж водоохоронних зон. Забезпечення населення і галузей економіки водними ресурсами в необхідній кількості та відповідної якості. Будівництво водопровідних та каналізаційних мереж.
Земельні ресурси	Рекультивация порушених та відпрацьованих земель. Закриття діючих кладовищ, що вичерпали свої територіальні ресурси, та заборона підхоронення в їх межах з метою зменшення СЗЗ.	Проведення рекультивации порушених земель, впровадження комплексу агротехнічних заходів, спрямованих на підвищення родючості земель. Упорядкування місць захоронення.
Природно-заповідний фонд	Дотримання режиму господарського використання об'єктів природно-заповідного фонду на територіях ботанічної пам'ятки природи місцевого значення Озернянські липи та гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення Джерело Пресвятої Богородиці. Формування локальних місць рекреаційного використання (скверів) з їх благоустроєм та ландшафтною організацією.	Дотримання режиму господарського використання об'єктів природно-заповідного фонду. Організація рекреаційних зон населеного пункту.
Поводження з відходами	100% охоплення населеного пункту території планово-подвірним санітарним очищенням, реалізація програми роздільного збору побутових відходів, що дозволить зменшити на 30-50% обсяг вивезення твердих побутових відходів Облаштування міжсільського полігону твердих побутових відходів відповідно до діючих санітарних та екологічних вимог.	Розвиток інфраструктури збирання та перевезення ТПВ; створення потужностей з обробки та переробки відходів; будівництво, реконструкція, упорядкування полігонів та сміттєзвалищ; створення потужностей з утилізації відходів; рекультивация сміттєзвалищ.

1	2	3
	<p>Ліквідація несанкціонованих звалищ сміття.</p> <p>Будівництво сміттесортувальної станції на території полігону твердих побутових відходів, яка буде задіяна в загальній схемі санітарного очищення села.</p> <p>Ліквідація існуючих несанкціонованих сміттєзвалищ та запобігання утворенню нових, рекультивація стихійних сміттєзвалищ.</p>	

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

У контексті стратегічної екологічної оцінки Генерального плану з метою розгляду альтернативних проектних рішень і їх альтернативних наслідків було розглянуто «нульовий» сценарій (за відсутності проекту розвитку території).

При гіпотетичному «нульовому» сценарії не розробляється і не затверджується Генеральний план с. Озерної Зборівського району Тернопільської області. Цей сценарій може розглядатися як продовження поточних (найчастіше несприятливих) тенденцій щодо стану довкілля, в тому числі здоров'я населення. Отже, приходимо до висновку, що при «нульовому» варіанті подальший стабільний розвиток населеного пункту є очевидно проблематичним, і ця альтернатива веде до погіршення екологічної ситуації, погіршення стану здоров'я населення, неефективного використання земельних ресурсів.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

З метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків реалізації Генерального плану і вжиття заходів щодо їх усунення необхідно проведення моніторингу значного впливу на довкілля.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи. Рекомендується вибирати методи моніторингу, які доступні і найкращим чином пристосовані для перевірки того, чи відповідає той вплив на довкілля та здоров'я населення, який спостерігається, припущенням і висновкам, зробленим в процесі СЕО. Крім того, важливим критерієм для вибору методів є можливість раннього виявлення непередбаченого негативного впливу від реалізації Генерального плану, що дозволить вжити своєчасні заходи щодо виправлення ситуації.

Таблиця 9.1

**Екологічні індикатори для моніторингу виконання
Генерального плану населеного пункту**

Індикатор	Визначення	Джерело даних
Середньодобовий вміст забруднюючих речовин у атмосферному повітрі	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел	Звіт державної гідрометеорологічної служби, річний звіт підрозділу з охорони навколишнього природного середовища.
Утворення відходів (кількість тон на рік, кількість кг на людину). Відходи, як вторинна сировина (тон в рік, % від загальної кількості утворених).	Обсяг зібраних твердих побутових відходів. Обсяг зібраних відходів як вторинної сировини (папір, скло, пластик і т.д.).	Звіти підприємств, що надають комунальні послуги. Річний звіт підрозділу з охорони навколишнього природного середовища.
Якість питної води.	Відповідність якості питної води санітарно-гігієнічним вимогам.	Звіти лабораторних досліджень підрозділу МОЗ України.
Спорудження каналізації.	Протяжність каналізаційних мереж (км), пов'язаних зі станцією очищення стічних вод.	Звіти сільської ради.
Показник лісистості території населеного пункту	Заліснення непридатних для ведення сільського господарства земель, створення лісових захисних насаджень вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг.	Звіти сільської ради.
Встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг	Протяжність встановлених водоохоронних зон та прибережних захисних смуг (км), протяжність винесених в натуру прибережних захисних смуг та водоохоронних зон (км).	Звіти сільської ради. Річний звіт підрозділу з охорони навколишнього природного середовища.

**10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ,
У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)**

За приведеною оцінкою відсутня ймовірність транскордонних наслідків в результаті прийняття Генерального плану.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Оцінка проводилась паралельно з підготовкою Генерального плану с. Озерної Зборівського району Тернопільської області, тому проведені в рамках СЕО консультації і виконаний аналіз використано для оптимізації Генерального плану з точки зору впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення села.

За підсумками СЕО були запропоновані заходи щодо покращення стану навколишнього природного середовища. З метою визначення потенційного негативного впливу на стан довкілля планової діяльності, а також можливих конфліктів з цілями екологічної політики, зазначеними в інших документах стратегічного характеру, були проаналізовані окремі розділи Генерального плану. Така оцінка дозволила сформулювати ряд пріоритетних заходів щодо попередження, скорочення або зниження передбачуваних наслідків негативного впливу на стан довкілля, у тому числі здоров'я населення.

Таким чином, Озернянська сільська рада повинна забезпечити реалізацію наступних заходів:

- збільшення потужності систем водопостачання та водовідведення для розширення доступу населення до джерел якісної води, поліпшення стану його здоров'я, доступу населення, підприємств і організацій до систем каналізації;
- встановлення водоохоронних та прибережних захисних смуг;
- закриття сміттєзвалищ з подальшою рекультивацією території з метою позитивного впливу на всі компоненти довкілля, у тому числі здоров'я населення, поліпшення в цілому стану довкілля та естетичного вигляду населеного пункту;
- модернізація інфраструктури поводження з твердими побутовими відходами (розроблення схеми санітарного очищення села; придбання контейнерного господарства; створення сміттєвозного парку; впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів тощо);
- створення лісових захисних насаджень на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг.